

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce
Portrét osobnosti
Kristýna Novotná

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Multimediální design

Specializace Multimédia

Bakalářská práce

Portrét osobnosti

Kristýna Novotná

Vedoucí práce: MgA. Radovan Kodera
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

podpis autora

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	1
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	3
3	CÍL PRÁCE.....	4
4	PROCES PŘÍPRAVY	6
5	PROCES TVORBY	8
6	TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	10
7	POPIS DÍLA.....	11
8	PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	15
9	SILNÉ STRÁNKY	16
10	SLABÉ STRÁNKY	17
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	18
a.	Knižní a periodické zdroje	18
b.	Internetové zdroje	19
12	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	20
13	RESUMÉ	21

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Specializace, kterou jsem si na vysoké škole zvolila, nabízí široký rámec pro výběr práce. Odborně pojem *Multimédia* můžeme definovat jako integraci textu, obrázků, grafiky, zvuku, animace a videa za účelem zprostředkování informací. Během svého studia jsem vyzkoušela několik technických možností pro vlastní vyjádření. Nejvíce mne oslovil formát krátkého filmu a fotografie.

Krátký film nabízí velký prostor pro předávání informací, rovněž formy, kterými lze informace zprostředkovávat, se různí. V průběhu studia jsem se podílela jak na filmu hraném, experimentálním, tak i na filmu, který měl dokumentární ráz.

Natáčení filmu, je proces, který lze rozfázovat na několik částí. Osobně jsem pracovala především na poli scenáristiky a postprodukce, ale vyzkoušela jsem všechny pozice, které průběh výroby filmu umožňuje. Ve spolupráci se spolužáky vzniklo několik filmů. První film nese název *Bezdomovci*. Tento film má dokumentární charakter s patrnou nadsázkou, zabírá se životem reálných bezdomovců, který jsme bezmála půl roku studovali.

Další dva krátké filmy, které vznikly během dvou let, tvoří sérii. Inspiraci pro tuto sérii jsme našli v próze Karla Čapka. Motivy Čapkových povídek nám sloužily jako předloha pro scénáře. Díky tomu vznikly filmy *Šlépěj* a *Čekárna*. I když filmy tvoří sérii, oba jsou odlišné svým zpracováním. Film *Čekárna* se snaží zachytit divadelní až mysteriózní atmosféru obrazem, zatímco *Šlépěj* má záhadu schovanou již v dialogu.

V minulém roce jsem spolupracovala s hokejovým klubem studentů, se kterými jsem vytvářela propagaci pro jejich klub. Zejména pomocí videí z utkání, pozvánek na utkání a fotografií. Na poli propagace mám ještě jednu zkušenost, a to natáčení reklamy pro autoservis.

Fotografie je velice zajímavá tím, že jedním obrazem dokáže zachytit emoce i celý příběh, zatímco film potřebuje série obrazů k vytvoření nálady či pocitu.

Co se týče práce na poli fotografie, zaměřuji se především na stylizovanou fotografii a na autoportrét. Během studia na vysoké škole vznikla sbírka fotografií spjatých s poezií. Do vybrané poezie jsem samu sebe nafotila taky, aby snímky korespondovaly s textem. Klíč k výběru poezie se nezakládal na časové ose životů autorů, či na typu poezie, ale čistě jen na osobním pocitu a preferencích.

O módní fotografii se zajímám už několik let, v poslední době se věnuji především fotografiím stylizovaným do vintage stylu. A to díky spolupráci s Vintage Art, což je muzeum, které se zaměřuje na dobové oblečení.

V průběhu studia jsem měla také možnost poznat klasickou fotografii, včetně celého procesu výroby, což je oblast, která by mne do budoucna zajímala.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Téma bakalářské práce zní: *Profil osobnosti*.

Jde o soubor fotografií, které by měly zachycovat osobu v kontextu jejího života, práce a vztahů. Profil osobnosti je téma poměrně široké, odvíjí se tedy převážně od osoby, která je fotografována. Je důležité rozhodnout na jaké stránky osobnosti se zaměřit, co je na osobě výrazné, co ji dělá jedinečnou, která její činnosti ji specifikuje a utváří její podstatu.

Specifika osoby, buď na první pohled patrná či později odhalená, práce a osobní realizace, to jsou důležité aspekty, které mají velkou roli při výběru námětu fotografií.

K tomu, aby takové fotografie mohly vzniknout, je potřeba k člověku individuálně přistupovat. Najít k osobě cestu. Pozorovat člověka, proniknout, pochopit a poznat ho.

Téma jsem si vybrala z několika důvodů. Za prvé jsem chtěla zkusit vytvořit ucelený soubor fotografií, které obsáhnou jednu osobu ve více rovinách, což *Profil osobnosti* dokonale nabízí. Dalším důvodem je fakt, že téma otevírá jak možnosti stylizované fotografie až fotografie dokumentární. Chtěla jsem zkusit k někomu proniknout na tolik, aby osoba, která stojí před fotoaparátem, ztratila ostych a odkryla opravdu svou osobnost.

Výběr osoby, která bude fotografována, je tedy jedním z hlavních pilířů mé bakalářské práce.

Osobu, kterou jsem požádala, aby se stala objektem fotoaparátu, je žena. Žena, která vyniká svým charakterem a především svou zálibou, kterou je tanec a pohyb vůbec. Zaměřila jsem se tedy především na její vztah k pohybu a vyjádření pohybu na fotografii. Soustředila jsem se také na jednotlivé prvky a vztahy, které tuto ženu charakterizují.

3 CÍL PRÁCE

Cíl mé bakalářské práce je vystihnout, dostatečným způsobem zmapovat a fotograficky popsat vybranou osobu v několika rovinách.

Svoji práci bych ráda rozčlenila na dva bloky. První blok by měl charakterizovat osobu z hlediska jejího života, jejích vztahů. Tyto snímky by měly dokumentovat její život, tak jak je běžný, bez žádné stylizace. V tomto bloku by také měly být fotografie s výraznými prvky osobnosti, kterou fotografuji. S prvky, které jsou pro ni typické a utváří část její osobnosti.

Druhý blok fotografií by měl být inspirován tím, co je pro vybranou osobu velmi specifické, co zahrnuje její práci a zároveň i zájem, kterým je tanec a pohyb vůbec.

Tento blok je tedy zaměřen na pohyb a okamžik.

„Okamžik představuje v duchovních dějinách lidstva protipól věčnosti, trvání, stálosti, dokonce i obecnosti.“¹

V křesťanství mělo vědomí ceny okamžiku jen úzce vymezený prostor (zjevení, zření - věčnost měla samozřejmě větší cenu), v novodobých dějinách se postupně prosazovalo v rámci humanismu až do extrému (např. v některých verzích existencialismu).

Fyzikální okamžik je podmíněn existencí pohybu. Fotografie jako technika a médium je spjata s fyzikálním (mechanickým) okamžikem.

Významové rozpětí okamžiku dnes sahá od fyzikálního, případně čistě mechanického vymezení jako exaktně měřitelného úseku času, až po interpretace spojené se subjektivním prožíváním chvil a situací, které mohou mít v životě individua ústřední význam.

¹ Okamžik: [katalog] 2. výstavy Aktuální fotografie

Tento druhý blok, by měl zachytit pohyb více způsoby. Budu zde pracovat jak s technickými možnostmi fotoaparátu, tak s různými doplňky, které podtrhnou na statickém snímku čas, prostor a pohyb.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Příprava práce začala výběrem osoby, která bude stát před objektivem. Osobu, kterou jsem požádala o spolupráci, je žena, která mi imponuje. Její jméno je Stanislava Jírovcová, hlavním zájmem a její prací je tanec. Osobně jsem ji viděla na několika tanečních vystoupeních, kde jednoznačně vynikala. Je specifická svou energií, svým smyslem pro humor, ale i svým zájmem na poli rukodělné činnosti, sama si například šije kostýmy.

Další fází v procesu přípravy bakalářské práce byla nutnost k osobě najít cestu a poznat ji. Bylo důležité, aby mi daná osoba důvěřovala a dovolila mi proniknout i do jejího soukromého života.

Průběh přípravy pokračoval hledáním inspirace a mapováním dosavadního fotografického díla v této oblasti. Zaměřila jsem se především na oblast tance, pohybu a zachycení okamžiku jako takového.

Snažila jsem se ohlédnout do historie fotografie. Nejprve k samotným prvopočátkům fotografie, kdy je okamžik dobou expozice. Kladla jsem si otázku, jak dlouho trvá okamžik. Napřed hodiny (např. na Niépcově heliografii z roku 1926), později minuty, pak sekundy a zlomky sekund. Za kvalitativní zlom v rychle postupujícím zkracování expoziční doby lze považovat okamžik, kdy začala mít kamera lepší postřeh než lidské oko, kdy začala přinášet „vjemy“ toho, co nelze uvidět. V roce 1872 Muybridge zodpověděl jednoznačně kladně na otázku, zda se pádící kůň v některém okamžiku vůbec nedotýká země.

V dalším desetiletí již rakouský Ernst Mach v Praze pomocí blesku exponoval letící projektily, zvukové vlny a vzdušné proudy, a to ne bez smyslu pro estetickou hodnotu snímku.

Zvláštní pozornost si zaslouží snímky, jimž se v odborné hantýrce většinou říká „máznuté“. Například na fotografiích měst nebylo v moci fotografa odstranit provoz a pohybující se chodce, kteří pak

byli vinou dlouhé expozice zobrazení částečně jako transparentní „duchové“. Tato skutečnost byla reflektována odbornou literaturou, dokládá to například úryvek z textu H. J. Mortona, zveřejněného roku 1865 v časopisu *The Philadelphia Photographer*: „*Před objektivem leží krásný úsměvný obrázek, když se kráva ... pomalu zvedá a rozvážně odchází, takže vznikne hezká krajinka s protáhlou krávou o mnoha hlavách, s velkým tělem a nohama jako stonožka.*“

²

Moderní fotografie s nadšením využila možnosti dlouhé expozice pohybu, vedoucí k „časoprostorovým“ obrazům, poprvé ve futuristických snímcích bratří Bragagliů, později v nočních snímcích zobrazujících dráhy světél pohybujících se dopravních prostředků a podobně.

Pozměníme-li úhel pohledu, ocitne se v zorném poli namísto expozice momentka jako fotografický obor a umělecká forma. V minulém století rychlá modernizace, vytvořila předpoklady, aby se fotografování rozšířilo i mimo profesionální sféru. Do rodinných alb se k ateliérovým portrétům začaly řadit nenáročné momentky z běžných životních situací. Tehdy se zrodila momentka jako nový fotografický obor, který se odpoutal od estetiky ateliérové fotografie. Poprvé se v širším měřítku dostaly ke slovu některé z jedinečných možností fotografie.

² Szarkowski, s.103

5 PROCES TVORBY

Proces tvorby fotografií trval několik měsíců, i díky velkému vytížení fotografované osoby.

Jak už jsem psala výše, zaměřila jsem se především na pohyb a tanec. Snažila jsem se hledat různé možnosti jak pohyb vyjádřit.

První variantu, kterou jsem pro vyjádření pohybu použila, byla barva. Chtěla jsem pomocí barvy, kterou měla tanečnice umístěnou na nohách, zachytit její pohyb v taneční choreografii. Proces tvorby této série fotografií začínal tím, že jsem pomocí desek sestavila improvizované pódium (Obrázek 1). Na pódium bylo nutné natáhnout papír, aby se barevné stopy daly zachytit. Papír dosáhl velikosti zhruba sedm metrů na devět metrů, což by měl být dostatečný prostor pro taneční choreografii. Tanečnice měla na nohou omotané pruhy látky, které byly namočené v barvě tak, aby dělaly stopy. Díky tomu vznikla série fotografií, která mapuje trajektorie taneční choreografie a zachycuje tak pohyb.

Obrázek 1: Příprava pódia

Další variantou pro vyjádření pohybu, bylo použití pomocného komponentu v podobě mouky. Mouka měla pohyb lépe zvýraznit a umocnit z něj dojem, díky víření ve vzduchu. Proces tvorby fotografií s moukou byl velice složitý. Bylo důležité a poměrně obtížné najít vhodné prostory, pro takové focení. Nakonec byly fotografie pořízeny ve staré traťové budově, kde bylo nezbytné získat povolení pro fotografování. Jako další úskalí se ukázalo být světlo. Nakonec byly použity halogenové reflektory na stativu, které musely být zapojen do elektrocentrály, jelikož se tato budova nachází mimo bytovou oblast, kde by byla možnost elektrického připojení.

Další série fotografií s tématem tance vznikla díky rozfázování jednotlivých pohybů. Vzniklo tak několik fotografií, které jsem díky fotografickému programu složila dohromady v jeden obraz.

Další oblast, kterou jsem se ve své práci zabývala, byla osobní až intimní. Snažila jsem se vytvořit snímky, které by osobu vystihly se všemi jejími specifiky a zároveň se pokusit proniknout i do vztahů, kolem ní. Tyto snímky vznikaly především u fotografované osoby doma nebo při našich společných setkáních.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Technologická specifika se projevovala v průběhu celé tvorby bakalářské práce.

Jako největší úskalí se ukázalo být světlo.

Obzvláště při fotografování, při kterém byla použita mouka. Využita byla velice tmavá místnost traťové budovy, ve které není přiveden elektrický proud a nenachází se ani v okolí žádné budovy odkud by byla možná elektrika přivést. Problém s elektřinou jsem vyřešila zapůjčením elektrocentrály, což je „přenosný“ zdroj elektřiny. Jako zdroj světla jsem zvolila několik halogenových reflektorů se stativem. U zdrojů s jedním světlem je určujícím faktorem míry kontrastu jejich velikost. Malý světelný zdroj bude vždy dávat tvrdé světlo a velký světelný zdroj dá světlo měkčí. Snažila jsem se proto o co možná největší světelný zdroj, aby stíny za tanečnicí nebyly tak jasně ohraničené.

Světlo se ukázalo být problémovou částí focení během celé tvorby. Mnoho fotografií vznikalo venku, při přirozeném osvětlení, které není vždy ideální.

Další výrazné technické specifikum se ukázalo při focení s použitím barvy. Řešena byla otázka, jak nainstalovat zdroj barvy na tanečnici, aby s jeho pomocí tvořila barevné stopy. Nakonec byla zvolena varianta, kdy byly namočeny celé pruhy látky do barvy, které měla tanečnice na nohou.

Soubor fotografií je focen na Nikon D5100 a následná postprodukce probíhala v Adobe Photoshopu CS6.

7 POPIS DÍLA

Svou prací s tématem *Profil osobnosti*, jsem chtěla zmapovat osobu zejména na poli tanečním či pohybovém, ale i v osobních rovinách.

Fotografie, které se zaobírají tancem a pohybem jako takovým, jsou koncipovány do třech bloků.

První blok fotografií pracuje s barvou, jako pomocným komponentem při vyjádření pohybu. Tanečnice měla na nohou pruhy látky namočené v barvě. Díky její taneční choreografii vznikly na papíře trajektorie, které popisovaly její pohyb v průběhu tance. Vytvořil se tak barevný obraz, pomocí pohybu (Obrázek 2).

Obrázek 2: Snímek s barevnými trajektoriemi

Druhý blok fotografií využívá pro umocnění pohybu mouku (Obrázek 33). Tanečnice byla celá posypána moukou, také ji držela v dlaních. Když se začala pohybovat, mouka se vířila a tím pomohla vyjádřit pohyb na fotografiích. Mouka vlastně „natáhla“ pohyb tak, aby byl lépe zachytitelný na statickém snímku.

Obrázek 3: Snímek vyjadřující pohyb pomocí mouky

Třetí blok fotografií funguje na základě rozfázování tanečních pohybů. Vzniklo několik fotografií, které jsem pomocí fotografického programu poskládala dohromady tak, aby tvořily krátkou taneční choreografii. Existují dvě varianty, první varianta pracuje s více snímky, které se navzájem překrývají a jednotlivé vrstvy jsou zprůhledněné, pro lepší vyjádření pohybu v čase (Obrázek 44). Druhá varianta pracuje s méně snímky, které nejsou ve vrstvách zprůhledněny, tak vznikl „čistší“ celkový vjem z fotografie (

Obrázek 55).

Obrázek 4: Snímek vytvořený překrýváním vrstev

Obrázek 5: Snímek vytvořený překrýváním vrstev bez zprůhlednění

V dalších fotografiích se snažím věnovat osobní rovině. Jde o fotografie, které popisují některá specifika osoby, či vztahy. Tyto snímky vznikly buď u tanečnice doma či při našich setkáních.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Fotografie zabývající se pohybem a časem se mění, jak svou podobou či funkcí.

Od dvacátých let minulého století dochází v Evropě k velkému rozmachu fotožurnalismu, vzájemně se podmiňujícímu mimo jiné i s novou masovou kulturou a s inovacemi v technice fotografování a v tisku (Leica, Rolleiflex). Fotografie zachycující čas a pohyb měla především úlohu obrazového zpravodajství, či se stala na stránkách magazínů jakýmsi vodítkem životního stylu. Teprve po druhé světové válce vyvrcholil proces, v němž „živá“ fotografie postupně dosahovala nejvyšších humanistických hodnot a získala si nemalou společenskou úctu.

Jakmile televize převzala z větší části zpravodajskou funkci, muselo se médium fotografie začít zabývat samo sebou a hledat nová uplatnění. Začíná se prosazovat subjektivismus a nové výtvarné tendence.

Snažila jsem se přistoupit k zachycení pohybu ve fotografii individuálně. Nalézt možnosti, jakými lze pohyb vyjádřit. Snahou bylo zakomponovat do fotografie pomocné prvky, kterými lze pohyb umocnit. Zabývala jsem se a hledala jsem spíše vnější prvky, jak ve statické fotografii vytvořit pocit pohybu a tím dále prohlubovat toto téma.

9 SILNÉ STRÁNKY

Soubor fotografií s tématem *Profil osobnosti* si kladl za cíl zachytit osobnost v kontextu její práce, specifik či vztahů.

Z celého souboru bych vyzdvihla sérii fotografií, která pracuje s barvou. Myslím si, že myšlenka použití barvy a pohybu, při které vznikne v podstatě obraz, spojuje obor „živé“ fotografie s výtvarným uměním. Jde tedy o vyjádření pohybu v čase na statické fotografii, o což jsem se především snažila.

Dále bych ráda vyzdvihla spolupráci se Stanislavou Jírovcovou, která se chovala velice profesionálně a obětavě plnila jakékoliv požadavky, které jsem na ni, z hlediska fotografování, kladla. Tudíž jsem se mohla soustředit především na tvorbu snímků.

Myslím si, že jednou ze silných stránek byla snaha o důkladnou přípravu. To i z hlediska prostor, kde bylo fotografováno. Zaměřila jsem se především na pole české fotografie a sledovala jsem autory, kteří se pojmem „okamžik“ či „pohyb“ zabývali ve svých fotografiích. Tento fakt, mne dovedl k širšímu rozhledu, chápání a uchopení těchto pojmů. Mlčky se předpokládá, že fotografii vůbec není možno nerozumět, protože je kopií skutečnosti. Fotografie je však médium, jedinečný zobrazovací systém – který nabízí mnohem širší rámec.

10 SLABÉ STRÁNKY

Pokud shrnu celý proces tvorby snímků, nacházím hned několik slabších stránek.

Jednu z nejslabších stránek vidím v nedostatečném rozložení času.

Celkem dlouho mi trvala volba osoby, kterou budu fotografovat, jelikož jsem své rozhodnutí několikrát změnila. Dostatečně jsem si neuvědomila ani časovou vytíženost, kterou jako tanečnice zvolená osoba má, takže bylo mnohdy obtížné najít společný čas. Cesta k vzájemnému poznání, tak, abychom ani jedna necítila ostych, byla dle mého názoru velice komplikovaná. Myslím si, že na to vymezený čas, mně osobně, nestačil, proto jsem se také více zaměřila na oblast práce a zájmu.

Další slabou stránkou jsou drobné chyby v technickém zpracování snímků, především na poli osvětlení. Světlo jsem cítila jako velice limitující element, se kterým jsem neuměla pracovat tak, jak bych si představovala a ani moje technická vybavenost, v tomto směru, nebyla ideální. Do budoucna se na tuto oblast hodlám zaměřit a doplnit si své nedostatky.

Některé snímky byly pořizovány v exteriéru, kde nelze ovlivnit spoustu aspektů, jako například nepřízeň počasí, ať už v podobě zimy či deště.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a. Knižní a periodické zdroje

1. BAATZ, Willfried. *Fotografie*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. Malá encyklopedie. ISBN 80-251-0210-6.
2. HUNTER, Fil, Steven BIVER a Paul FUQUA. *Fotografie & světlo: naučte se techniky fotografického svícení*. Vyd. 1. Přeložil Milan Krupár. Brno: Zoner Press, 2007. ISBN 978-80-86815-69-5.
3. Okamžik: *[katalog] 2. výstavy Aktuální fotografie, Brno 30. 4. - 24. 5. 1987, Cheb 5. 6. -27. 6. 1987, Bechyně červenec-srpen 1987. Brno: Moravská galerie, 1987. Směr / Mor. galerie.*
4. Setkání: *[katalog] výstavy pod záštitou Svazu českých fotografů, Praha a Fotochemy n. p. Hradec Králové. Jednotný klub pracujících města Valašské Meziříčí, 1978.*
5. SONTAG, Susan. *O fotografii*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-471-9.
6. SZARKOWSKI, John. *[katalog]: The Photographer's Eye*. Překlad Ota Brídl). Muzeum moderního umění, New York 1966, s. 103.

b. Internetové zdroje

1. SZARKOWSKI, John. The Photographer's Eye., Introduction to the Catalog of the Exhibition. Dostupné z <<http://www.jnevins.com/szarkowskireading.htm>>

12 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Příprava pódia.....	8
Obrázek 2: Snímek s barevnými trajektoriemi	11
Obrázek 3: Snímek vyjadřující pohyb pomocí mouky	12
Obrázek 4: Snímek vytvořený překrýváním vrstev.....	13
Obrázek 5: Snímek vytvořený překrýváním vrstev bez zprůhlednění	13

13 RESUMÉ

My thesis topic is on *Profile of person*. It is a set of photographs which characterize the chosen person. Especially they show her job and hobby but also try to map her personal life and specific.

I chose a person who's interested in dancing, her name is Stanislava Jirovcova.

Photographs which are focused on dancing and moving are divided in three blocks.

First part of photographs are working with colour, as helpful component in expression of moves. Dancer had attached on feet stripes of cloth which were soaked in colour. Thanks to her dance choreography were on paper created trajectories which describing her movements during the dance. That created colourful image by moving.

The second block of photos used flour for increase the sense in moves. Dancer was covered with flour and also holded some in hands. When she began to move, flour fly around her and helped to express the movement in the photo. Thanks to that was easier to take photo where movement is visible.

The third block of photos works with dividing of dance moves. I made a some photos which by using photographic program I completed together to form a short dance choreography.

In the rest of photographs I try to devote personal part. Photos specify some inner parts of her personality or her relationships with others. These images were created mostly at her home.

